

«Бектемин»
КР УИАнын Ч.Айтматов атындагы
Тил жана адабият институтунун директору,
Академик А.Акматалиев

« 14 » 06 2024-жыл

Изденүүчү Ажыбаев Артур Шарапидиновичтин 10.01.01 – кыргыз адабияты адистиги боюнча адистик боюнча кандидаттык минимумдун кошумча программасы

Кошумча программанын мазмуну

Программада ХХ кылымдын башталышына серп салуу. Кыргыз элинин Россия падышачылыгынын карамагында болушу. Колониялык доордогу кыргыз элинин маданияты. Байыркы, орто кылымдагы жана андан кийинки жазма адабий эстеликтердин идеялык-эстетикалык багыттары. Кыргыз элинин жана жалпы эле көчмөн элдердин фольклордук чыгармаларына мүнөздүү негизги өзгөчөлүктөр. Улуттук маданий мурастарды баалоодо, жазуучунун көз-карашы менен чыгармачылыгынын диалектикасын, адабияттын элдуулук принциптерин туура түшүнүүдө дүйнөлүк алдынкы көз караштардын активдүү кызмат аткарышы. Социалисттик коомду куруу аракеттеринин чындыгын чагылдыруу социалисттик реализм методунун башкы багыты болуу менен, ал иште көптөгөн оош-кыйыш, өйдө-ылдыйлыктардын орун алышы, адабиятка партиялык жетекчиликтин Он, терс жактары. Идеологиялык чектелүүдөн улам басылып жаткан адабий мурастардын кайрадан адабият тарыхына кошулушу. Кыргыз адабиятынын бүткүл союздук жана бүткүл дүйнөлүк адабий процесстеги ээлеген орду. Кайра куруу, ачык айтуу саясаты күч алгандагы жана социалисттик коомдон капитализмге (жеке менчик коомуна) өтүү учурундагы кыргыз адабиятынын идеялык-тематикалык багыты жөнүндө берилет. **10.01.01 – кыргыз адабияты адистиги боюнча кандидаттык экзаменде жазма адабияттын жаралышы.** Адабият менен фольклордун өз ара байланышы, окшоштугу жана өзгөчөлүгү. Орхон-Енесай жазмалары, Орто кылымдагы орток Түрк адабий мурастар. 19 кылымдагы жазгыч акындардын чыгармачылыгы; 20-кылымда кыргыздардын жаңы жазма адабиятынын жаралышы, калыптанышы. Социалисттик реализм методу жөнүндө түшүнүк. Кыргыз адабиятынын жаралышындагы анын коңшу боордош адабияттар, орус адабияты жана ал аркылуу чет элдер адабияты менен карым-катышы; улуттук жазма адабияттын алгачкы өкүлдөрү С.Карачев, К. Тыныстанаов, А.Токомбаевдердин чыгамачылыгы; кыргыз адабиятында роман жанрынын калыптанышы: М.Элебаев, Т.Сыдыкбеков, К.Жантөшев; коомдук аң-сезимдин өнүгүшү, мамлекеттик саясий идеология менен искусствонун, анын ичинде көркөм адабияттын өз ара алака-катышы (1920-2020-ж.ж.); 1950-80-жылдардагы кыргыз адабиятынын өнүгүүсү, улуттук прозадагы, поэзиядагы, драматургиядагы жанрдык-стилдик жаңылануулар; улуттук адабият таануу илиминин өнүгүш этаптары. Адабият тарыхы, адабий сын багытындагы эмгектер. (1920-1980-жылдар), Ч.Айтматовдун чыгармачылыгы, дүйнөлүк адабияттагы анын орду; эгемендүүлүк мезгилиндеги кыргыз адабияты: поэзия, проза, драматургия

Сунуш кылынган адабияттар:

1. Абдылдабеков К. Жазуучу жана адабий сын. - Фрунзе: Илим, 1979
2. Абрамович Г.А. Введение в литературоведение. Москва, 1956.
3. Аристотель. Об искусстве поэзии. Москва, 1967.
4. Артыкбаев К. ХХ кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы. – Б., 2005.
5. Артыкбаев К. Адабият таанууга киришүү. – Бишкек, 1999.
6. Асаналиев К., Р. Кыдырбаева. «Кыргыз адабий илиминин терминдер сөздүгү». Бишкек. 2004

7. Байжигитов К. Башталуу. - Б., 2007.
8. Байжигитов К. Кыргыз адабий сыны жана илими. - Б., 2006.
9. Байжигитов К. Мезгил жана адабий көркөм кыймыл. - Б., 2011.
- Ю.Бахтин М.М. Эстетика словесного искусства. Москва, 1979.
- 11.Белинский В.Г. Избранные эстетические работы, т. 1-2. Москва, 1986.
- 12.Борбугулов М. Адабият теориясы - Б, 1996
- 13.Борев Ю. Введение в эстетику. Москва, 1965.
- 14.Борев Ю. Роль литературный критики в литературном процессе. - М., 1979.
- 15.Бушмин А. Методологические проблемы литературоведческих исследований. - Л., Наука, 1967.
- 16.Бушмин А. Наука о литературе. Проблемы. Суждения. Споры. - М., Наука, 1980.
- 17.Введения влитературоведение. Москва: 1983, Под. ред, Г. Пospelова.
- 18.Весоловский А.Н. Историческая поэтика. Москва, 1989.
- 19.Виноградов В.В. О языке художественной литературы. Москва, 1959.
20. Гегель. Эстетика В. 4-х томах, г.2. Москва, 1969.
- 21.Гинсбург Л. О лирике. М-Л., 1964.
- 22.Горанов К. Художественный образ и его историческая жизнь. Москва, 1970.
- 23.Горький М. О литературе М.: ГИХЛ, 1954
24. Жирмунский В.М. О ритмической прозе. Москва "Русская литература", 1966.
- 25.Зеленов Л.А., Кушков Т.И. Методологические проблемы эстетики. М., 1982.
- 26.К.Маркс и Ф.Энгельс Об искусство, 1-2-т. М.: Искусство, 1967
- 27.Кебекова Б. Кыргыз совет ангеме жанрынын өсүш жолдору. Фрунзе. Илим, 1967
- 28.Керимжанова Б. Кыргыз поэзиясынын көркөм сөз каражаттары. - Фрунзе, Илим, 1968
- 29.Керимжанова Б. Кыргыз поэзиясынын рифмасы. Фрунзе, Илим, 1962.
- 30.Кожин В.В. Происхождение романа. Москва, 1963.
- 31.Кожин В.В. Сюжет, фабула, композиция. Теория литературы. Москва, 1964.
- 32.Коллектив: Актуальные проблемы методологии. Принципы и критерии. - М., 1980.
- 33.Коллектив: Кыргыз адабият таануу илими жана сыны. I-II том, - Б., 2005.
- 34.Коллектив: Кыргыз адабиятынын тарыхы. I-VII том, 2003,2004.
- 35.Коллектив: Кыргыз адабиятынын тарыхынын очерктери. - Ф., 1943.
- 36.Коллектив: Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. - М., 1970.
- 37.Коллектив: Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. - Ф., 1962.
- 38.Коллектив: Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. I-II том, 1985,1987.
- 39.Кыдырбаева Р., Асаналиев К. Кыргыз адабий илиминин терминдер сөздүгү. -Б., 2004.
- 40.Ленин В.И. О литературе и искусство М.: ГИХЛ, 1957
- 41.Лихачев Д.С. О филологии. - М., Высшая школа, 1989.
- 42.Лукиянов Б. Методологические проблемы художественной критики. - М., 1980.
- 43.Поспелов Г. Литературоведение и литературная критика. "Вопросы литературы", 1979, №7.
- 44.Рысалиев К. Кыргыз ырынын түзүлүшү. Фрунзе, 1965.
- 45.Садыков А. Адабият теориясы - Б, 2002
- 46.Садыков. А. Адабий сын айдынында. - Фрунзе, Илим,1979

47. Томашевский Б.В. Стих и язык. М-Л., 1958.
48. Хализев В.Е. Теория литературы. - М., Высшая школа, 1999.
49. Храпченко М.Б. Творческая индивидуальность писателя и развитие литературы. - М., 1975.
50. Шамшиев Р. Кыргыз адабият таануусу жана адабий сыны. - Ф., 1967.
51. Шенгли Г. Техника стиха. - Москва, 1960.
52. Шериев Ж., А. Муратов. «Кыргыз адабияты» (терминдердин түшүндүрмө сөздүгү).
53. Щепилова Л.В. Введение в литературоведение. Москва, 1956.
54. Щукина Т.С. Теоретические проблемы художественной критики. - М., 1979.
55. Эркебаев А. Сын жана сынчылар. - Ф., 1987

Минимумга даярдануу үчүн суроолор:

1. Кыргыз жазма адабиятынын жаралышы жана алгачкы өкүлдөрү?
2. Адабият менен фольклордун өз ара байланышы, окшоштугу жана өзгөчөлүгү.
3. Орхон-Енесай жазмалары кайсы кылымдарга таандык?
4. Орто кылымдагы орток Түрк адабий мурастар кайсылар?
5. 19 кылымдагы жазгыч акындардын чыгармачылыгы, алгачкы карлыгачтары кимдер?
6. 20 кылымда кыргыздардын жаңы жазма адабиятынын жаралышы, калыптанышы.
7. Социалистик реализм методу жөнүндө түшүнүк.
8. Кыргыз адабиятынын жаралышындагы анын коңшу боордош адабияттар, орус адабияты жана ал аркылуу чет элдер адабияты менен карым-катышы.
9. Улуттук жазма адабияттын алгачкы өкүлдөрү кимдер жана кайсы чыгармалары?
10. С.Карачев, К. Тыныстанаов, А.Токомбаевдердин алгачкы чыгармалары кайсы жылдары жазылган?
11. Кыргыз адабиятында роман жанрынын калыптанышындагы жазуучулар жана чыгармалары
12. М.Элебаев, Т.Сыдыкбеков, К.Жантөшев романдарынын идеялык-тематикалык өзгөчөлүктөрү?
13. Коомдук аң-сезимдин өнүгүшү кыргыз адабиятынын алкагында
14. Мамлекеттик саясий идеология менен искусствонун, анын ичинде көркөм адабияттын өз ара алака-катышы (1920-2020-ж.ж.)
15. 1950-80-жылдардагы кыргыз адабиятынын өнүгүүсү.
16. А.Осмоновдун башка акындарга тийгизген таасири.
17. Улуттук прозадагы тематикалык жаңылануулар 50-80-жылдар?
18. Поэзиядагы, драматургиядагы жанрдык-стилдик жаңылануулар.
19. Улуттук адабият таануу илиминин өнүгүш этаптары.
20. Адабият тарыхы, адабий сын багытындагы алгачкы эмгектер. (1920-1980-жылдар)
21. Ч.Айтматовдун чыгармачылык өзгөчөлүгү
22. 20. Ч.Айтматовдун дүйнөлүк адабияттагы анын орду.
23. Кайра куруу жана капитализмге өтүү мезгилиндеги кыргыз адабияты
24. Эгемендүүлүк мезгилиндеги кыргыз адабияты
25. Эгемендик жылдардагы поэзия, проза, драматургия.
26. Азыркы, учурдагы кыргыз адабиятынын көрүнүктүү өкүлдөрү?

Төрага, академик

1/ Окумуштуу катчы

О.Ибраимов

Н.Ыйсаева